

Digital nikotinhandel truer nærbutikkerne

Med afsæt i de forstående forhandlinger om nye forebyggelsestiltag vedrørende tobak, nikotin og alkohol, henvender Nærbutikkernes Landsforening sig til Folketingets Sundhedsudvalg for at gøre opmærksom på både problematikker og løsningsforslag, der er relevante for forhandlingerne, herunder:

- Regulatorisk forskelsbehandling af fysiske forhandlere og onlineforhandlere
- En øget illegal handel og deraf behov for skærpet onlinetilsyn samt håndhævelse af eksisterende regler
- Opbakning til aldersverificering på betalingskort
- At øgede afgifter og smagsforbud på nikotin vil forværre forholdene for nærbutikkerne uden belæg for markant effekt på danskernes tobaks- og nikotinformbrug.

Nærbutikkernes Landsforening (NBL) er en faglig, landsdækkende brancheforening, der repræsenterer danske kiosker og nærbutikker.

NBLs medlemmer er underlagt strenge krav ift. salg af tobaks- og nikotinprodukter med dertil hårde sanktioner, hvis ikke kravene efterleves. Vi har forståelse for de sundhedspolitiske bevæggrunde bag disse forslag, herunder at børn og mindreårige ikke skal have adgang til tobak og nikotin.

Vi kan dog konstatere, at der findes stort, digitalt univers – man fristes til at sige parallelunivers i form af en onlinehandel med nikotin (og tobak) - hvor disse krav er sat ud af kraft. Det betyder, at børn og mindreårige nemt kan få fat i produkter, der kun bør sælges til voksne, hvorfor de sundhedspolitiske ambitioner undermineres.

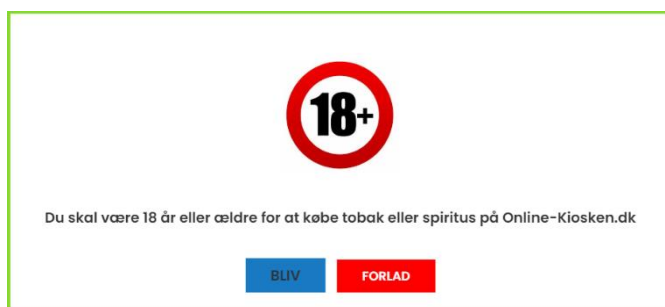
Yderligere forværrer denne digitale nikotinhandel konkurrencesituationen for NBLs medlemmer. Hos mange kiosker og nærbutikker udgøres over 50 % af omsætningen af tobaks- og nikotinprodukter. Flere af vores medlemmer befinder sig i udkantsområder, der i forvejen er udfordrede af butiksdød. Grænsehandlen med tobak vokser markant sideløbende med et illegalt marked, bl.a. på sociale medier. Alle disse forhold gør det svært at være en nærbutik i Danmark.

Regulatorisk forskelsbehandling af fysiske forhandlere og onlineforhandlere

Hvor mine medlemmer skal udføre ID-kontrol ved tvivl om køberens alder, så skal onlineforhandlere udelukkende sikre, *”at kunden, inden salget gennemføres, utvetydigt tilkendegiver at være fyldt 18 år”* (§ 2, stk. 3 i *”Lov om ændring af lov om tobaksvarer m.v. og forskellige andre love”*).¹

I praksis må man sige, at dette blot er en formssag, da denne tilkendegivelse foregår ved at afkrydse en boks. Se eksempel på en sådan *”dialogboks”* nedenfor.

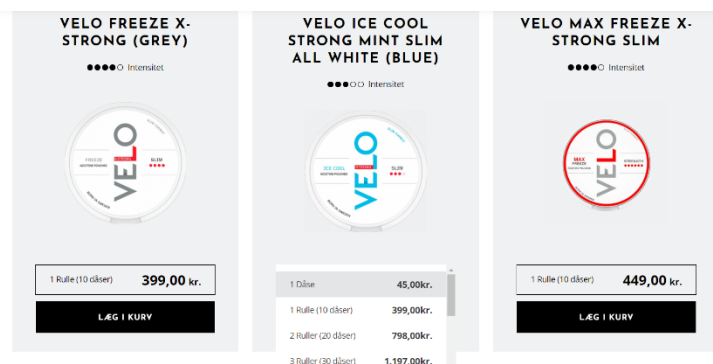
¹ Retsinformation.dk: <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2023/738>

Screenshot af landingpage på www.online-kiosken.dk

Formålet med ovenstående screenshot er bestemt ikke at hænge den pågældende forhandler ud. Reglerne er nemlig fuldt ud overholdt i dette eksempel. Men det viser, at vi har at gøre med et smuthul i loven, der gør det nemt for onlineforhandlere at sælge nikotinprodukter til børn og unge under 18 år - helt lovligt, så længere køberen med et klik har bekræftet, at de er over 18 år. Ingen ID-kontrol, intet ansvar og ingen håndhævelse. Det siger sig selv, at det ikke er en effektiv barriere for mindreårige.

Dertil kommer, at mange af disse onlineforhandlere slet ikke gør sig den umage at præsentere deres besøgende for ovenstående spørgsmål, ligesom de sælger nikotinprodukter uden dansk afgiftsbetaling, bryder markedsføringsforbuddet osv. Se nedenstående eksempel på en af de mange onlineforhandlere, der ikke lever op til de danske regler.

Screenshot fra www.snuscorp.com

Ovenfor ses det, hvordan produkter præsenteres med billede, hvilket overtræder reglerne om markedsføring.

Dertil skal prisen bemærkes. En dåse nikotinposer koster i dette tilfælde 45 kroner pr. stk. Med danske afgifter skal NBLs medlemmer sælge sådan en dåse for ca. 60 kr., og vores medlemmer må ikke tilbyde mængderabat, som man kan se i ovenstående, hvor køb af 10 stk. udløser en pris på en bønne på ca. 40 kr. Det er selvsagt svært for vores medlemmer at konkurrere med.

Nikotinprodukter fungerer som en magnetvarer på lige fod med en liter mælk. Sådanne produkter er med til at generere øvrig omsætning, fordi de får kunderne ind i butikken. Det er netop sådanne småindkøb, som NBLs medlemmer lever af, og derfor er det ikke uvæsentligt for vores medlemmers mulighed for at drive en forretning, når de bliver udsat for ulige konkurrencevilkår af onlineforhandlere.

Ydermere kan branchen konstatere et stigende salg af de illegale *puff bars*, hvor vi kan læse i medierne, at sociale medier i høj grad bruges som salgskanaler. Dermed er mere af nikotinsalget rykket fra den konventionelle, lovligt handel over på det illegale og digitale marked.

Skærpet onlinetilsyn og aldersverificering på betalingskort

Generelt er der et kraftigt behov for bedre håndhævelse af de eksisterende regler, men der er også behov for stærkere kontrol med digitale platforme, hvor en tiltagende grad af den illegale handel med tobaks- og nikotinprodukter pågår. Det er ikke længere kun et spørgsmål om at "køre over grænsen", hvis du vil have billigere tobaks- og nikotinprodukter. I mange tilfælde kan du finde produkterne online, både lovligt og ulovligt jf. de foregående eksempler.

Der pågår også en illegal handel på sociale medier som f.eks. TikTok, Snapchat, Instagram mv. NBL er ikke bekendt med omfanget af denne handel, men vi vil gerne opfordre til, at myndighederne skærper deres tilsyn, da det er vores klare indtryk, at der er tale om en voksende handel.

Der er et generelt behov for bedre håndhævelse og kontrol med tobaks- og nikotinmarkedet i Danmark. Som forhandlere har vi absolut et ansvar for at sikre, at butiksekspedienterne kender og efterlever reglerne. Men ID-kontrol kan ikke alene pålægges butiksekspedienten, hvis det skal være effektivt – der skal flere værktøjer til. Derfor bakker NBL op om forslaget om aldersverificering på betalingskort sideløbende med andre aktører, f.eks. De Samvirkende Købmand, Kræftens Bekæmpelse og tobaks- og nikotinbranchen m.fl.

Øgede afgifter og smagsforbud på nikotin vil forværre forholdene for nærbutikkerne uden belæg for markant effekt på danskernes tobaks- og nikotinformbrug

Som branche er vi bekymrede over udsigten til nye tiltag, som vil flytte endnu mere af tobaks- og nikotinhandlen væk fra vores medlemmer og over til grænsebutikkerne samt det illegale marked.

Eksempelvis vil en forhøjelse af nikotinafgiften øge den allerede markante prisdifference på nikotinposer imellem Sverige og Danmark - og derved give yderligere incitament til at benytte de udenlandske registrerede hjemmesider, der fortrinsvist sælger svenske nikotinposer uden dansk afgiftsbetaling. Som det er nu, er prisdifferencen på nikotinposer imellem Sverige og Danmark ca. 30 kr. En forhøjelse af den danske afgift vil gøre denne difference endnu mere markant.

Det samme forudsiger vi ved et eventuelt smagsforbud for nikotinposer, da disse hjemmesider ikke vil være omfattet af et sådant forbud og derfor fortsat vil udbyde de forbudte smagsvarianter til danske forbrugere.

Et forslag kunne være at evaluere de allerede vedtagne initiativer på tobaks- og nikotinområdet. Sundhedsstyrelsen meldte ud tidligere i år, at andelen af dansker rygere er stagneret, og at der er sket en stigning i andelen af unge e-cigaret-brugere – til trods for både højere afgifter og et smagsforbud for e-cigaretter. Det må give anledning til, at man undersøger, hvad der har virket efter hensigten, og hvad der ikke har virket, før man vedtager ny lovgivning.

Branchen har forståelse for, at der er flere modsatrettede hensyn, der skal varetages, når der besluttet sundhedspolitiske tiltag. Men vi alle en interesse i at sikre, at eventuelle tiltag ikke blot flytter forbruget væk fra det konventionelle marked.

Det håber NBL, at Sundhedsudvalget vil tage højde for i de videre forhandlinger.

Med venlig hilsen,

Jesper Lundberg, formand for Nærbutikkernes Landsforening